

Ebben a szellemidézésben és büvös „Wahlverwandtschaft”-ban, mely a magyarság és Európa legkiválóbbjait egymáshoz fűzi, eltűnik az Idő és a Tér korlátja, s a nemzetek tragikus ellenségeskedését a termékeny együttműködés és emberi szolidaritás váltja fel.

Igy a könyv szándéka szerint magasigényű népművelés, tanítási, oktatni, javítani akaró lelki-kalauz és a jóakartú emberek himnusza akar lenni, útmutató egy jobb világ felé, melynek minden fejezetét a magyarság iránti rajongó szeretet hatja át. Ez a rajongás, az irreális elem és a romantikus köntös néha talán túlságosan is megszállja stílusát és gondolatvilágát, történelmi- és valóság szemléletét, de semmit sem von le erkölcsi értékéből.

A mának minden felszinen mozgó kérdésével, a társadalom, az irodalom, a művészet, a falu, a nép, a kultúra és magyarságtudomány, stb. problémáival egyforma szeretettel foglalkozik s mindenikhez van egy-egy értékes gondolata, ösztönző, megvalósítandó tanácsa. Ő is, mint egyik fejezetének („Árpád apánk Szegeden”) hősnője, Dugonics Etelkája, „magyar erőt, optimizmust és erkölcsöt prédikál” s a magyar Ádámra mutat, mert „azok az eszmények, amelyekért hősünk szemünk láttára küzd, a mi mai eszményeink is: szabadság, testvériség, szerelem, tudás, sorsunk ismerete, — a család, a nemzet, az emberiség” („Ádám mindenki”).

VÁNDOR GYULA.

Pintér Lajos: Korszerű latin nyelvtanítás. Kaposvár, 1943.

Az utóbbi években, mint arról a meglehetősen szép számban

megjelent művek is tanúskodnak, hazánkban nagyfokú érdeklődés nyilvánult meg az ókori világ iránt. Ennek az érdeklődésnek a középpontjába a rómaiak kerültek. Így következett be azután az, amire a klasszikus műveltség hívei ezelőtt még álmukban sem mertek gondolni: a latin nyelv „divatossá” lett. Magyar László 1941-ben még csak az „elkeseredett arcú” diáknak igyekezett a hóna alá nyúlani *Játszva latinul* c. kis munkájával, amelyben a csábító cím mögött a mondatoknak hatalmas serege volt felsorakoztatva az eredményes latin nyelvtanulás érdekében. A következő évben, 1942-ben, a latin nyelv iránt feltámadt szélesebb körű érdeklődésre engedett következtetni Erdős Tivadarnak a könyve, amelynek merész és sokatígérő címe (*Latinul 40 nap alatt*. Gyöngyös, 1942.) külön is feltűnést keltett. Közben a nagyközönség körében az érdeklődés tovább fokozódott. Ennek eredményeképpen jelent meg az őszi könyvpiacra Révay József pompás könyve, *Megtanulok latinul* (Budapest, 1943), mely azt igyekszik elősegíteni, hogy — mint a szerző mondja könyvének előszavában — „mindenki fájdalom nélkül megtanulhasson latinul”.

A diákság és a nagyközönség után végre a latin tanárookra is sor került, mert ugyancsak 1943. őszén jelent meg Pintér Lajosnak már régebben bejelentett műve: *Korszerű latin nyelvtanítás*. A szerzőt már régen foglalkoztatta egy ilyen módszertani munka megírásának a gondolata. Az Országos Középiskolai Tanáregyesületi Közlöny 1929. évi októberi számában ezzel kapcsolatosan a következőket írta: „Az O. K. T. K.-ben nem

egyszer hangoztattuk, hogy a latin nyelvtanítás Vezérkönyvének megírása eredményesen szolgált volna a latin nyelvtanítás ügyét, annak szintjét emelné." E kijelentése óta kerekén tizennégy esztendő telt el, de azóta — kivéve az Általános és Részletes Utasításoknak ide vonatkozó részét — egy vezérkönyvszerű mű sem jelent meg magyar nyelven, bár az Országos Középiskolai Tanáregyesület kiadásában, a vallás- és közoktatásügyi minisztérium támogatásával, az utóbbi évek során nem egy pedagógiai szakkönyv jelent meg, köztük a földrajz, a modern nyelvek, a vegytan tanítását tárgyaló művek. Ezekről a pedagógiai szakkönyvektől függetlenül, a latinnal kapcsolatosan csak a latin nyelv tanításának történetével foglalkozó munka látott napvilágot, de azt sem fogadta egyformán kedvező kritika.

A latin didaktikájának megírásával szemben feltűnő hűzódózás nyilvánult meg. Az Általános és Részletes Utasítások a latin tanár számára ugyan eléggé kicövekeltek az utat és megszabták az irányt, magának a tárgynak a tanításával kapcsolatosan azonban maradt még bőven mondanivaló. Minthogy közben senki sem vállalkozott a vezérkönyvszerű módszertani műnek a megírására, maga Pintér Lajos látott neki ennek a munkának, mely az Általános és Részletes Utasítások birtokában is elég súlyos feladatot jelentett. Hiszen arról a tárgyról van szó, amely a tanártól az alapos módszertani felkészültség mellett még rendkívüli sokoldalúságot kíván meg. És nincs még olyan tantárgy, amelynél annyit emlegették volna évtizedek óta az eredménytelenséget, mint éppen ennél. Az eddig

uralkodó módszerekről is nem igen olvashatunk mást, mint azt, hogy azokat többé kevésbé eredménytelenség jellemezte.

Ez az eredménytelenség Pintér Lajos szemében is egyike a legkomolyabb problémáknak, amelyek a latinnal kapcsolatosan adódnak. Műve elején részletesen foglalkozik az eredménytelenség leküzdésének módjával. A megoldást a legmegfelelőbb módszernek egyetemes bevezetése mellett a nyelvtan anyagának célszerű egyszerűsítésében látja. Ezt annál is inkább szükségesnek tartja, mert szerinte a „beállott óraszám és időcsökkenés... a haladás eddigi menetét valóságos irammá fokozva, a mainál is nagyobb sikertelenséggel fenyeget.” (20. l.) Felsorolja azokat a mellőzhető nyelvtani jelenségeket, szabályokat, kivételeket, amelyek szerinte csak „a homályt, zavart mozdították elő.” (27. l.)

A módszeres appercepciónak, jelentőségének és gyakorlati kivitelének megtárgyalása után, bővebben foglalkozik a módszeres elemzéssel és szerkesztéssel. Bemutatja az ötven perces nyelvtani órák gyakorlati kivitelét. Több fejezetet szentel az olvasmányok tárgyalásának, illetve fordításának s evvel kapcsolatosan itt is bemutatja az ötven perces olvasmányi óra gyakorlati kivitelét.

Külön fejezetekben tárgyalja a módszeres dolgozatírást és javítást, a pontdolgozatokat, az irodalomtörténetnek, régiségtani és nyelvtani ismereteknek a tanítását, a szemléltetést, végül pedig a köynélkülivel és az ismétléssel kapcsolatos problémákat.

A szerző a beállott óraszám és időcsökkenés miatt a „mainál is nagyobb” sikertelenségtől tart.

Véleményünk szerint tévedés volna, ha ennek a sikertelenségnek az okát csakis ebben, vagy a módszerben, vagy a tanárban keresné valaki. Kétségtelen, hogy még a legkitünőbb módszerrel is egészen más eredményt ér el az egyik vagy másik tanár. Az eredménytelenségnek nemcsak a módszerben és a tanárban vagy a szerző által említett óraszám és időcsökkenésben lehetnek az okai, hanem még másutt is. Ott, ahol eddig nem igen keresték.

Pintér Lajos könyve a szerzőnek a latin nyelvtanítás ügye iránt érzett igaz szeretetéről tanúskodik. Könyvét nemcsak a kezdőtanárok forgathatják haszonnal, hanem az idősebbek is, annak ellenére, hogy művében vannak részek és helyek, amelyekkel nem ért teljesen egyet minden szaktanár, és hogy bizonyos esetekben a módszertani eljárás során van világosabb és könnyebben járható ösvény is, mint amelyenről a szerző beszél. Munkájában zavarólag hat a sok rövidítés, az idegen szavaknak sokszor felesleges használata. Előadásában is sok helyen terjengős, nehézkes. Ezekről és még más lényegtelen hibákról eltekintve, csak elismerés illeti meg Pintér Lajost bátor, kezdeményező munkájáért.

PALÁSTI LÁSZLÓ

Jócsik Lajos dr.: **A magyarság a cseh és a szlovák néprajzi térképeken** (A Kir. Magyar Pázmány Péter Tudományegyetem Kisebbségjogi Intézetének kiadványai, Budapest, 1943., 6. sz. 48 lap, 18 térképmelléklet.)

A Dunamedence földrajzi egységében élő kism nemzetek történelmében nemcsak földrajzi helyze-

ténél, de faji adottságainál fogva is a magyarságé volt az összefogó és a kiegyenlítő szerep. Történelmünk első négy százada igazolja is ennek a nagy szerepnek tökéletes betöltését: az ország nem volt szolgálója a szomszédos nagyhatalmaknak és az uralkodóház nem szolgált idegen érdekeket. A határokat környező szláv és germán tenger hullámai csak akkor csaptak át, amikor már idegen uralkodók irányították Magyarország sorsát és a nagyobb érdekek megbontották e kism népek között kialakulóban lévő sorsközösséget. A szakadatlan politikai harcok és uszítások elhíntették az ellenségeskedés csíráit és külön utakra terelték azokat a népcsoportokat, amelyeknek boldogulásához minden időben csak egyetlen közös út vezetett.

A gyűlölet és az ellenségeskedés nemcsak a napipolitika elvakult híveit, a nagy ígéretekkel föltüzelt diplomatákat állította e zárt világtól távoleső érdekek szolgálatába, — hanem a szellem munkásait is. Írókat, tudósokat állított sorompóba, hogy a tudomány fegyverét és eddigi tisztaságát is fölhasználja a saját céljaira. Nagy volt a cél és rendkívül nehéz: Trianon és a páriskörnyéki béke igazolása. A szólam már elveszítette közvélemény erőtlenség bizonyult, s így a tudomány megdönthetetlennek hitt erői és eszközei kerültek kézbe. S az eddig bőségesen ömlő vezércikkek, tanulmányfüzetek és vaskos kötetek mellett piacra kerültek a hamisított „papirus”-ok és a valóságos földrajzi, néprajzi helyzetet megmásmító térképek. A történéssznek és a demográfusnak segítségére sietett a statisztika fiatal tudománya is, s